

суб'єктів права і відповідність суспільних відносин до правил, визначених юридичними нормами. Ідеальна мета правового впливу – формування у суспільстві правових установок на визнання непорушності й пріоритету загальноправових та загальносуспільних цінностей.

Співвідношення, єдність та роздільність правового впливу та правового регулювання настановує на думку про необхідність узагальненого підходу до цих правових явищ. Зміст такого підходу, як видається, полягає у можливості їх розгляду в двох аспектах:

– правовий вплив як явище, що є похідним, супроводжує, доповнює, посилює ідейну спрямованість правового регулювання. Прикладом може бути виховна функція юридичної відповідальності;

– правовий вплив як ідеолого-правовий процес не пов'язаний безпосередньо із правовим регулюванням, однак має суттєве значення для нього.

1. Общая теория государства и права. Академический курс. – Т. 3. – М., 2007.
2. Ромашов Р.А. Теория государства и права. – СПб., 2006.
3. Малько А.В. Стимулы и ограничения в праве. – М., 2003.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К., 2007.

Курман Тетяна Вікторівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри земельного та аграрного права
Національного університету «Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого»

СТАЛІЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Забезпечення продовольчої безпеки сьогодні є проблемою глобального масштабу. Збільшення виробництва продуктів харчування, а також підвищення їх якості та безпечності є одним з найважливіших завдань світової економіки. Це зумовлюється низкою чинників, серед яких: 1) прогнозована продовольча криза, викликана подальшим зростанням населення планети. Цей процес постійно прискорюється, а проблема забезпечення продовольством щодалі загострюється. Станом на початок 2012 р. населення Земної кулі становило 7 млрд. осіб, а до 2050 р., за прогнозами ООН, має досягти 10 млрд. За даними Світового банку, сьогодні понад половина населення планети злидарює, а понад 1 млрд. людей голодують [1]; 2) природні аномалії, що є проявами глобального потепління; 3) збільшення виробництва біопалива із сільськогосподарської сировини; 4) виснаження ґрунтів внаслідок здійснення господарської діяльності та нерационального використання природних ресурсів та ін. Все це вимагає вжиття відповідних заходів з метою забезпечення продовольчої безпеки нашої держави. Одним із таких засобів у сучасних соціально-економічних умовах вбачається забезпечення сталого розвитку сільських територій.

Згідно зі ст. 2 Закону України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» однією із стратегічних цілей державної аграрної політики проголошено комплексний розвиток сільських територій та розв'язання соціальних проблем на селі. Сьогодні, поряд зі спадом виробництва, спостерігається демографічна криза на селі. Більше 14 тис. сіл – це села-привиди, села без населення, а у 34 тис. сільських поселень (20%) проживає від 1 до 10 осіб [2, с. 11]. Збереження і розвиток сільських територій, забезпечення повноцінного відтворення в них сільського населення не повинно залишитися лише нормою-декларацією, воно має дійсно стати головним пріоритетом аграрної політики України. При цьому, як справедливо зазначає А.М. Статівка, подолання негативних явищ у соціальній сфері села потребує не тільки поліпшення всієї соціально-економічної діяльності на селі, узагальнення та застосування вітчизняного та зарубіжного досвіду у цій галузі, відповідного фінансового забезпечення, а й використання правових засобів. Ідеться не просто про правове забезпечення реалізації державою широкої системи соціальних заходів на селі, а, що головне, про соціальні стандарти, які мають становити сталу якісну основу для створення гідних умов праці, побуту, життя, відпочинку сільських мешканців [3, с. 5].

На думку Г.Ю. Бистрова, однією з найважливіших функцій державного регулювання сільського господарства є орієнтація законодавства на підвищення якості життя сільського населення, зростання доходів осіб, зайнятих у сільському господарстві, створення матеріальної бази сталого розвитку сільських територій й гідних умов життя сільського населення. Соціальні функції держави пов'язані зі створенням комфортності проживання у сільській місцевості, забезпеченням рівного доступу жителів міст і сільського населення до сучасного рівня житла, послуг з охорони здоров'я, освіти, торгівлі, побутового обслуговування [4, с. 28].

Напрямами комплексного розвитку сільських територій у ст. 4 зазначений Закон «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» називає: відновлення, створення та забезпечення формування державного регулювання демографічних процесів сільського розвитку депресивних територій; наближення й вирівнювання умов життєдіяльності міського і сільського населення; формування комплексної системи підприємств, установ і організацій, які надаватимуть необхідні послуги сільському населенню; сприяння збільшенню зайнятості сільського населення через державну підтримку підприємництва; сприяння підвищенню рівня доходів сільського населення та ін. Вказані заходи потребують не лише правової регламентації, але й реального механізму реалізації правових норм на практиці, належної інвестиційної та фінансової підтримки з боку держави.

У спеціальній літературі зроблено спроби визначити поняття сталого розвитку сільських територій. На доктринальному рівні В.Ю. Уркевич розглядає його як соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток, тобто неповоротну, спрямовану, закономірну зміну територій, що знаходяться поза межами міст та до яких входять як сільські населені пункти, так і переважно зони сільськогосподарського виробництва та сільської забудови, спрямований на підвищення їх економічного потенціалу, повноцінного жит-

тєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних тощо), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного розмаїття та культурної спадщини [5, с. 25]. Дане визначення вбачається слушним, але дещо переобтяженим.

На думку А.М. Статівки, складовими сталого розвитку сільських територій є: а) раціональне використання і охорона об'єктів навколишнього середовища; б) стійке екологічно безпечне виробництво; в) стабільне поліпшення умов економічно-соціального проживання населення. При цьому загальне поняття сталого розвитку сільських територій автор визначає як комплекс суспільних відносин, що виникають у зв'язку із стабільним розвитком спільноти, яка проживає в сільській місцевості, а також забезпечує зростання і підвищує ефективність аграрного сектору економіки, рівень і якість життя, поліпшує екологічну ситуацію в сільській місцевості [6, с. 45, 50]. З даним визначенням слід погодитися, адже воно з достатньою точністю характеризує сутність зазначеного поняття. Шляхами забезпечення сталого розвитку сільських територій виступають: створення сприятливих умов для проживання населення на сільських територіях; забезпечення охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки; оптимізація землекористування, формування ринкових земельних відносин: підвищення конкурентоспроможності всіх галузей сільського господарства; удосконалення системи управління розвитком сільських територій тощо.

Таким чином, без забезпечення стабільного соціального розвитку села та відродження селянства як прошарку суспільства ефективне функціонування сільського господарства як галузі економіки України є неможливим. Подальше ігнорування проблем сільського розвитку та деградація соціально-трудової сфери села ставитимуть під загрозу вітчизняне сільськогосподарське виробництво і, як наслідок, продовольчу безпеку нашої держави. Сутність сучасної аграрної політики держави має полягати не тільки у зміцненні аграрного виробництва, забезпеченні розширеного відтворення продукції рослинництва й тваринництва, а й у проведенні широкої системи соціальних заходів на селі. Державна соціальна політика на селі як складова національної аграрної політики має спрямовуватися на формування повноцінного життєвого середовища, забезпечення економічних і соціальних інтересів сільського населення, комплексний розвиток сільських територій, розвиток об'єктів соціальної інфраструктури, сучасних систем зв'язку, транспортного сполучення, житлово-комунального та водного господарства, шляхового будівництва.

У зв'язку з цим вбачається доцільним прийняття спеціального Закону «Про сталий розвиток сільських територій», де мають знайти закріплення й визначення основні категорії і поняття, зокрема сам сталий розвиток сільських територій, а також організаційно-правові та економічні засади реалізації державної аграрної політики у вказаній сфері. Розв'язання соціальних проблем сільського насе-

лення (низька заробітна плата, безробіття, занепад соціальної інфраструктури, поглиблення демографічної кризи, вимирання села тощо) й забезпечення комплексного і сталого розвитку сільських територій сприятиме розвитку аграрного виробництва та аграрного сектора економіки України в цілому, а отже й забезпеченню продовольчої безпеки нашої держави.

1. *Саблук П.Т.* Глобалізація і продовольство : моногр. / П.Т. Саблук, О.Г. Білорус, В.І. Власов. – К., 2008.

2. *Дятлов В.В., Медведкова И.И., Попова Н.А.* Продовольственная безопасность в контексте международной интеграции // Правове забезпечення економічного суверенітету держави в умовах міжнародної інтеграції : матер. круглого столу (м. Донецьк, 23 листопада 2010 р.) / наук. ред. В.К. Мамутов. – Донецьк, 2010. – С. 11-16.

3. *Статівка А.М.* Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні : моногр. – Х., 2007.

1. *Быстров Г.Е.* Понятие и функции государственного регулирования сельского хозяйства России // Сучасне земельне, аграрне, екологічне та природоресурсне право: актуальні проблеми теорії та практики : матер. міжнар. наук.-практ. конф., 21-22 травня 2010 р. – Біла Церква, 2010. – С. 26-31.

4. *Уркевич В.Ю.* Про категорію «сталий розвиток сільських територій» // Сучасне земельне, аграрне, екологічне та природоресурсне право: актуальні проблеми теорії та практики : матер. міжнар. наук.-практ. конф., 21-22 травня 2010 р. – Біла Церква, 2010. – С. 24-26.

5. *Статівка А.М.* Актуальні питання правового забезпечення аграрної політики і сталого розвитку сільських територій // Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика : монографія / А.М. Статівка, В.Ю. Уркевич, В.М. Корніснюк та ін.; за ред. проф. А.М. Статівки. – Х., 2010. – С. 33-50.

Куц Віталій Миколайович,

кандидат юридичних наук, професор, завідувач
кафедри кримінального права Національної
академії прокуратури України

Єрмак Олексій Вікторович,

прокурор прокуратури м. Керчі з питань нагляду
за додержанням законів при виконанні
судових рішень у кримінальних справах

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ

На сучасному етапі розвитку вітчизняної теорії кримінального права одним з найпроблематичніших аспектів кримінально-правового забезпечення протидії злочинності є з'ясування правової природи так званої спеціальної конфіскації, тобто вилучення з володіння особи предметів злочину, засобів та знарядь його вчинення або майна, здобутого злочинним шляхом. Вирішення цього на перший погляд суто теоретичного питання сприятиме адекватному його відображенню в законодавстві та більш ефективному застосуванню на практиці.